

SPRAWOZDANIA

**SPRAWOZDANIE Z INTERDYSCYPLINARNEJ
KONFERENCJI NAUKOWEJ
PT. *KOBIETY EUROPY EPOK DAWNYCH*
– *ŹRÓDŁA I PERSPEKTYWY***

24–25 października 2015 roku w Warszawie, na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego, odbyła się interdyscyplinarna konferencja naukowa pt. *Kobiety Europy epok dawnych – źródła i perspektywy*. Konferencja została zorganizowana przez Instytut Germanistyki i Instytut Romanistyki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Interdyscyplinarny Zespół Badawczy „Badania nad kulturą dawną”.

Głównym celem, jaki przyświecał konferencji, była refleksja nad problematyką marginalizacji oraz dyskryminowania kobiet we wszystkich dziedzinach życia, zanim narodził się feminizm. Ponadto starano się ukazać miejsce oraz rolę kobiet w takich płaszczyznach jak rodzina, społeczeństwo, kultura czy też nauka, a także sposób, w jaki postrzegały otaczający je świat oraz jak ten świat je postrzegał.

Złożoności oraz wieloaspektowości omawianego zjawiska dowodzi różnorodność tematów, wokół których toczyły się dyskusje. Konferencja została podzielona na 24 sekcje tematyczne:

- I. Wokół małżeństwa
- II. Niepospolite
- III. Damy listy piszą
- IV. Między cnotą a niezależnością
- V. Dziedzicząc w osamotnieniu
- VI. Kobięcym piórem
- VII. Ku zbawieniu
- VIII. W kręgu władzy
- IX. Ponad płcią i ciałem
- X. Gusta modelując
- XI. Nierządnicze i rozpustnice

- XII. W miłosnym kręgu
- XIII. W pędzel uzbrojone
- XIV. Krytyki się nie boi
- XV. Wokół śmierci
- XVI. Wizualność estetyki
- XVII. Życiem napisane
- XVIII. Słowem opiewana
- XIX. Portrety literackie
- XX. Podług prawa i opinii
- XXI. Na granicy światów
- XXII. Wyzwania i perspektywy
- XXIII. Sukcesorki Eskulapa
- XXIV. Męskim okiem

Po każdej z sekcji następowała dyskusja, podczas której referenci mieli możliwość udzielenia odpowiedzi na pytania słuchaczy, a tym samym rozwinąć prezentowany przez siebie temat.

W gronie prelegentów znaleźli się studenci, doktoranci oraz profesoro- wie z: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersyte- tu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Łódzkiego, Konsorcjum Smart Power Girds Politechniki Wrocławskiej, Uniwersytetu w Białymstoku, *Univerzita Palackého* v Olomoci, Université Paris-Sorbonne, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Politechniki Gdańskiej oraz Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie.

Konferencję otworzył dziekan Wydziału Neofilologii UW – prof. dr hab. Remigiusz Forycki. Następnie przemówienie wygłosił dyrektor Instytutu Germanistyki – dr hab. Robert Małecki, prof. UW. W dalszej kolejności głos zabrały przedstawicielki komitetu organizacyjnego: dr hab. Joanna Godlewicz-Adamiec oraz dr hab. Monika Malinowska. Po przemówieniach powitalnych wykład inauguracyjny wygłosiło dwóch przedstawicieli Uniwersytetu Warszawskiego. W pierwszej kolejności prof. Monika Płatek z Wydziału Prawa i Administracji zaprezentowała referat pt. *Gdy prawo podstawia nogę. Od Ewy do Marianny – kobiet potyczki z prawem*. Z kolei wspomniany już prof. Robert Małecki przed-

stawił temat *Kobieta dawna – kobieta współczesna. Aldousa Huxleya metafora kobiety uwodzicielki w „Diablach z Loudun”*.

Po oficjalnym otworzeniu tej konferencji udano się na krótką przerwę kawową, po której rozpoczęły się obrady w poszczególnych sekcjach.

Sekcję pierwszą rozpoczął Paweł Piszczatowski (UW), tematem *Dziewice i kochanki. Erotyka w tekstach średniowiecznych poetek niemieckich*. Następnie Joanna Godlewicz-Adamiec (UW) zaprezentowała referat *W cieniu mężczyzny? O żonach Aleksego i Henryka w Legendzie o św. Aleksym i Biednym Henryku*. Z kolei Tomasz Szybisty (UP w Krakowie) omówił *Odczarowanie złościcy. Żona Albrechta Dürera jako główna bohaterka powieści Ulrike Halbe-Bauer „Mein Agnes”*.

W sekcji drugiej prelegowali kolejno: Marek Jastrzębiec-Mosakowski (UG): *Anne-Joseph Theroigne de Mercicourt – zapomniana bohaterka Rewolucji Francuskiej*, Katarzyna Kłosińska (UW): *Niezwykła historia dr Jamesa Barry’ego*; Joanna Ciemińska (UW): *O roli pisarza rozważanej w powiązaniu z instytucjami republikańskimi, czyli Germaine de Staël i polityczność literatury*.

Anna Kaczmarek (UO) rozpoczęła obrady w sekcji trzeciej – *Damy listy piszą*, przedstawiając temat *Od Cecylii Volanges do markizy de Merteuil: (auto)edukacja kobiety światowej w II połowie XVIII wieku na podstawie „Niebezpiecznych związków” Choderlosa de Laclos*. Jako kolejna wystąpiła Renata Dampc-Jarosz (UŚ): *Estetyka codzienności w listach pisarek niemieckich epoki klasycyzmu-romantycznej*. Ostatni w tej sekcji głos zabrał Paweł Zarychta (UJ), który omówił *Instytut wychowawczy Rosy Marii Assing w Altonie jako przyczynek do emancypacji kobiet w Niemczech na przełomie XVIII i XIX wieku*.

Po krótkiej przerwie rozpoczęły się obrady w trzech kolejnych sekcjach. W każdej z nich wystąpiły trzy osoby w następującej kolejności: Anna Pietroń (KUL): *Kobieta polskiego renesansu – „uczciwa ozdoba mężowi” czy niezależna i bezpardonowa władczyni?*, Karolina Mazur (UMCS): *Matrona i żona modna – dwa wzorce kobiece, dominujące w XVIII-wiecznej Polsce („Diabeł” Józefa Ignacego Kraszewskiego)*, Maja Pawłowska (UWr): *Model cnotliwej żony w „Palombe” Jean-Pierre-Camusa*, Kamila Kłudkiewicz (UAM): *Majątek samotnej rozwódki w drugiej połowie XVII wieku. O tym, co pozostało po Magdalenie z Czapskich Radziwiłłowej*, Jacek Pielas (UJK): *Dziedziczenie dóbr nieruchomości przez szlachcianki w Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku na tle porównawczym*, Grażyna Czerniak, Justyna Zyśk (UWM): *Obraz dzieciobójczyń w świetle sprawozdań z procesów karnych „Księgi czarnej złościców sądu kryminalnego w Wiśniczu” (1665–1785)*, Barbara Niebelska-Rajca (KUL): *„Wdzięczna sala-mandra, która w ogniu płąsa” – Gaspara Stampa, petrarkistka wenecka*, Patrycja

Chimkowska (UW): *Dhuoda – kobieta na miarę trudnych czasów. Rola matki w „Podręczniku wychowania syna”*, Magdalena Roguska (UW): *Udręki serca srogie – o pierwszych węgierskich poetkach*.

Przed przerwą obiadową prelegenci zaprezentowali swoje referaty w kolejnych trzech sekcjach, spośród których dużym zainteresowaniem cieszyła się sekcja dziewiąta – *Ponad płcią i ciałem*. Jako pierwszy referat wygłosił Wojciech Jakubczyk (UŁ): „*Chrystus też była kobietą!*” czyli *feminologia ducha w dobie renesansu*. Kolejną wystąpiła Joanna Augustyn (UW/ *Université Paris-Sorbonne*) z tematem *Ponad ciałem – święte w męskim przebraniu we francuskiej średnio-wiecznej hagiografii*. Ostatni zaprezentował się Kamil Frejlich (UW), który próbował odpowiedzieć na pytanie – *Czy kobieta może spontanicznie zmienić płęć? Analiza zagadkowego fragmentu druku „Sobranie pripadkov kratkoe (Supraśl 1722)”*.

Po przerwie obiadowej odbyły się obrady w trzech ostatnich sekcjach, które zakończyły pierwszy dzień konferencji. Spośród nich ogromnym zainteresowaniem, o czym świadczyła duża liczba słuchaczy, cieszyła się sekcja jedenasta – *Nierządnicę i rozpustnicę*, poświęcona kobietom prowadzącym rozwiązyły tryb życia. Omówiono m.in. erotyczne atrybuty niewiast oraz stosunek do cudzołóżnic i rozpustnic ówczesnego społeczeństwa. Jako pierwsza wystąpiła Dorota Babilas (UW) z referatem *Grzesznica, dewiantka, kryminalistka – kobieca seksualność w epoce wiktoriańskiej*. Następnie Idaliana Kaczok (UŁ): *Rozwiązła i wstrzeźliwa – kobieca seksualność w rzymskiej obrzędowości sakralnej*. Z kolei Anna Albinger (KUL) podjęła się tematyki *Córy Koryntu w ogrodach Erazma*.

Na zakończenie pierwszego dnia konferencji uczestnicy oraz organizatorzy udali się na uroczysty bankiet. Była to doskonała okazja do nawiązania bliższych znajomości referentów reprezentujących różne ośrodki naukowe.

Drugi dzień konferencji, 25 października, rozpoczęto – podobnie jak pierwszy dzień obrad – od zaprezentowania tematów w trzech sekcjach tematycznych: *W pędzel uzbrojone*, *Krytyki się nie boi* oraz *Wokół śmierci*. Bardzo interesujące okazały się być referaty w pierwszej z wyżej wymienionych sekcji. Była ona poświęcona kobietom–malarzkom oraz przeciwnościom losu, które musiały one pokonać, aby móc zrealizować swoje marzenia artystyczne. Ponadto opracowania zostały wzbogacone o prezentacje multimedialne przedstawiające dzieła malarskie omawianych pań. Swoje referaty kolejno wygłosiły dwie przedstawicielki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Jako pierwsza głos zabrała Bożena Kuklińska z tematem *Trudna niezależność. Malarska droga Artemizji Gentileschi*. Z kolei Dorota Kudelska zaprezentowała: *Irma von Dutczyńska: samodzielna kobieta – zapomniana malarka*. Ostatnią prelegentką w sekcji była Magdalena

Winograd (UwB): „*Nieprzeciętne niewiasty*”, czyli *prekursorki malarstwa doby oświecenia* (Weronika Paszkowska i Anna Rajeczka).

Po przerwie kawowej rozpoczęto wystąpienia w kolejnych sekcjach: *Wizualność estetyki*, *Życiem napisane* oraz *Słowem opiewana*.

Trzy przedostatnie sekcje drugiego dnia obrad dotyczyły takich tematów jak: *Portrety literackie*, *Podług prawa i opinii* oraz *Na granicy światów*. Ogromne zainteresowanie wzbudził ostatni z wyżej wymienionych bloków tematycznych, który poświęcono kobietom powiązanych z jednej strony z czarami i magią, a z drugiej – z doświadczeniami mistycznymi. Danuta Kowalewska (UMK) wystąpiła z referatem *Baby. Wiedzmy. Czarownice. Kobiety magiczne w dawnej Francji*. Prelegentka swoje wystąpienie wzbogaciła prezentacją multimedialną, w której zaprezentowano wyobrażenia kobiet–czarownic, kobiet–wiedźm. Następnie Danuta Künstler-Langner (UMK) scharakteryzowała *Kobiety wobec doświadczeń mistycznych (od średniowiecza do XVII wieku)*. Kolejną prelegentką była Marzena Górecka (KUL), która omówiła *Mistyczki z Helfty – dzieło i wpływ na europejską kulturę duchową*. Jako ostatnia wystąpiła Alicja Walczyna (UW) z tematem *Czarownice i lekarki w dawnej Francji*. Referaty te wzbudziły niezwykle ożywioną dyskusję, którą kontynuowano podczas przerwy obiadowej.

Po przerwie wystąpili ostatni prelegenci w sekcjach poświęconych następującym tematom: *Wyzwania i perspektywy*, *Sukcesorki Eskulapa* oraz *Męskim okiem*. Panel zatytułowany *Męskim okiem* wzbudził wśród słuchaczy zaciekawienie oraz uśmiechy na wielu twarzach. Zaprezentowane referaty dotyczyły szeroko rozumianych relacji damsko-męskich w sferze politycznej, społecznej, militarnej i kulturalnej, począwszy od średniowiecza aż po wiek XIX. Jako pierwsza głos zabarała Sylwia Skiendziul (UWM), omawiając *Stosunek Krzyżaków do kobiet. Wybrane problemy*. Następnie Aleksandra Urbanek (UW) wystąpiła z tematem *Kobieta w średniowieczu – między pochwałą a mizoginią*. Agnieszka Muszyńska-Andrejczyk (UMFC) scharakteryzowała *Postacie kobiece w librettach Lorenza da Ponte z lat 1786–1790*. Ostatnią prelegentką była Agnieszka Sochal (UW) z tematem *Za mundurem panny sznurem, czyli ubiór jako kwestia polityczna*.

Po wysłuchaniu wszystkich referatów oraz po długich dyskusjach Joanna Godlewicz-Adamiec oraz Monika Malinowska dokonały podsumowania oraz oficjalnego zamknięcia konferencji, dziękując wszystkim uczestnikom za przybycie oraz za zaprezentowanie swoich wyników badań. Ponadto wyraziły nadzieję, iż projekt *Kobiety Europy epok dawnych* stanie się cykliczną płaszczyzną wymiany myśli, dzięki której co roku badacze będą mogli w interdyscyplinarnym gronie dyskutować na temat kobiet, ich miejscu oraz roli na przestrzeni wieków. Następnie o zabranie głosu została poproszona dr hab. Danuta Kowalewska,

prof. UMK. Pani profesor pogratulowała organizatorom konferencji, natomiast prelegentom podziękowała za interesujące wystąpienia oraz ciekawe dyskusje.

Podsumowując, liczne zgromadzenie prelegentów i słuchaczy, zarówno pierwszego, jak i drugiego dnia obrad, oraz burzliwe dyskusje uprawniają do stwierdzenia, iż konferencja była ważnym wydarzeniem naukowym. Różnorodność podejmowanych wątków zapewne wzbogaciła uczestników o nowe doświadczenia oraz zainspirowała do dalszego zagłębiania tematu sytuacji kobiet epok dawnych.